

ERDÉLYI GAZDA

ÁLTALÁNOS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP
AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTŐSÉG:

Kolozsvárt, belkőzép-utca 11. szám,
hová a lap szellemi részét illető küldemények czimzendők.
Kéziratok nem küldetnek vissza.
Előfizetési ára: egész évre 4 frt, félévre 2 frt.
Az erdélyi gazdasági egylet tagjai ingyen kapják.

KIADÓHIVATAL:

Kolozsvárt, beltorda-utca 1. szám,
(„Közművelődés“ nyomdai részvénytársaság felvételi irodája).
Ide küldendők a hirdetések, mindennemű mellékletek, előfizetések és hirdetési pénzek, valamint a reclamatiók.
Hirdetések a legolcsóbb árszabály szerint vétetnek fel.

TARTALOM.

Az algyógyi székely földmives iskola első évi vizsgálja.
Sz. P.
A közönséges luczerna (*medicago sativa*) termesztése. Ásványi Lajos.
A dalmát rovarpor termelése Molnár István.
A székely-kereszturi szekérverseney.
Vegyesek.
A bács-bodrogh-vármegyei baromfi kiállítás és vásár. — Halvány réztárgyak gyors tisztítására való szer. — A kávé története. — Nagyobb és több darabból álló kézipodgyász bevitel a személykocsiba. — Az apácza-rovar hernyói. Oldalsarjak keletkezésének megakadályozása a fatörzson. — Idegen tehének összeszoktatása. — A járgánykörönd elkészítése. — A tejverességek oka. — Betöltendő állás. — A foszforsavas trágyákról.
Piaczi értesítő.

Az algyógyi székely földmives iskola első évi vizsgálja.

Még nincs is egy éve, hogy *Kuun Kocsárd grófnak*, e czélra nagylelkűen az Emkének ajándékozott algyógyi birtokán államilag létesített székely földmives iskolába a legelső tanulók fölvetettek és már azoknak első évi vizsgájáról írhatunk.

Miként mult számunkban arról megemlékeztünk, a vizsga f. hó 15, 16 és 17-ére tüzetett ki, mely napokon az, a nagy nevű alapító *Kuun Kocsárd gróf* és az Emke kiküldöttjei *Sándor József t. alelnök* főtitkár és *Sz. Szakáts Péter* az erdélyi gazdasági egylet titkára s az Emke tagja jelenlétében meg is tartatott.

A vizsg. tárgyai három csoportra osztattak s ehez képest első nap a mezőgazdasági, második nap a kertészeti és szőlőszeti s harmadik nap az előkészítő elemi tantárgyakból: írás, olvasás, számolás és földleírásból tartattak a vizsgálatok.

Végig hallgatva ezen vizsgálatokat, csak az igazságnak hódolunk, midőn kifejezést adunk itt annak, hogy ezek várakozáson felül jól sikerültek és a bizottság őszinte meglepedését nyilvánította a működő tanerőkkel szemben, a kik a nem könnyű feladat megoldására, összesen háromman vannak: az iskola igazgatója és kertésze a szakbeliekre és a helybeli állami elemi iskola tanítója az előkészítő tárgyakra. Tekintettel arra, hogy a terjedelmes gazdaság, kert és szőlők kezelése és rendezése, az építkezés vezetése, fásítás, a kezdet számtalan ujon fel-fel bukkanó ügyeinek intézése, pénztár kezelés számadások vezetése stb. stb. mind a két szak egyén vállán nyugszik, igazán meglepő az elért eredmény.

Hogy a meggyőződés annál teljesebb legyen, az ellenőrző bizottság részéről is számta-

lan kérdés intéztetett a vizsgázott tanulókhöz, a melyekre könnyedén megfeleltek.

A vizsgálatnak a szakmabeli dolgokat illető eredményéről az ellenőrző bizottság jegyzései alapján a következő statistikát állíthatjuk egybe:

Az iskolának ez idő szerint van 14 tanulója — első évesek — ebből egy beteg; vizsgázott tehát 13 Vizsgai eredménye ebből 6-nak *kitünő*, 3-nak *jeles*, 4-nek *jó*. Az előkészítő tárgyak vizsgálja szintén ilyen jó eredményü.

A tanítás módja gyakorlati, azaz szemléltetve és foglalkoztatva való oktatás, épen azért, a mit megtanultak azt egy könnyen nem feledik el. Kerülve van, minden elméleti fejtegetés, a mi a czélt és a tanulók csekély előképzettségét tekintve nem is lehet máskép.

Kedvezőbb helye egy gyakorlati (földmives) iskolának, mint Algyógy, nem lehet. Van ott minden a mi szükséges: mezőgazdaság, kertészet, szőlőszet, erdőszet, állattenyésztés, úgy hogy az onnan eltávozó tanulóknak bárhová jussanak, mint *felügyelők*, *munkavezetők*, semmi sem leendő újdonság. Igen, mert ott nem gazdatisztek, hanem *első munkások*, *felügyelők*, *munkavezetők* képeztetnek, a kikre fölülte nagy szükség van hazarészünkben.

Az algyógyi földmives iskolai tanulók mind férfiak, kiszolgált katonák. Így határozta meg ezt az Emke a felvételi szabályzatban. Jól tette s legyen bár a tanulók létszáma kezdetben kevesebb, mint a mennyi felvehető volna, ettől el ne térjen, mert épen a most szerzett tapasztalat igazolja, hogy felfogása helyes volt Erdély birtokosságának meglett, kész emberekre van szüksége, nem várhat rá, hogy az iskolából kikerülő még gyerek ésjárású ifjak, nála növekedjenek használható férfiakká

Ezek komolysággal tanulnak s — az igazgató nyilatkozata szerint — engedelmes jó magaviseletűek s így bizton remélhető, hogy használható egyének válnak belőlük.

Isten áldja meg *Kuun Kocsárd Grófnak* minden lépését, hogy nagy ajándékával ezen iskolának alapot teremtett.

Szívükből kívánjuk, hogy érje ezen iskola teljes felvirágzásának örömét a mely, hogy rövid időn bekövetkezend, bizton reméljük, mert, miként az eddigi eredmények mutatják, ennek ügye a *Gáspár József* igazgató személyében, jó kezékbe van letéve.

Erdély birtokossága hálás lehet a nagy alapító iránt, aki érdekeiről ily nagylelkűen gondoskodott.

Az iskola ünnepélyes megnyitása, mint értesültünk, október elején leendő.

Sz. P.

A közönséges luczerna (*medicago sativa*) termesztése.

I.

A közönséges luczerna, vagy kék csiga-cső, a délvidék takarmányczikke s épen ezért hazánk melegebb vidékeinek leghálásabb takarmánynövénye.

Kitünően tenyészik különösen Olasz, Spanyol és Dél-Franciaországban, nemkülönben Aiföldünkön is, melynek valóságos áldást hozó takarmánynövényét képezi. Semmivel sem áll mögötte a nedvesebb és hűvösebb éghajlat páratlan vörös lóherjénél.

Luczerna elnevezése a francia Luzerne szóból származik, mely a provenci Lanzerdo és ó francia Clanzerne szóból lett. (A Luzern cantonnal semmi összefüggésben sincs.)

Némelyek szerint Kis-Ázsiából; Plinius és mások szerint Persiából származik, honnan a mediaiak Görögországba hozták s innen van *Medicago* elnevezése Krisztus előtt egy-két századdal a római birodalomba, illetve a mai Olaszországba került. Az öregebb Cato még nem ismerte, Terentius Varro azonban már megemlíti. Aristoteles a luczerna virágzatát — mint igen jó méhlegelőt dicséri, mint állati takarmányt értékelnek mondja. Később azonban Columella már nagy becsben tartja és — mint talaj-javító, a beteg állatokat gyógyító, az egészségeseket nagyon hizlaló takarmányt — kiemeli. Hozamát oly nagyra becsüli, hogy egy hold földről termett luczernával 3 lovat képes egész éven át eltartani. Sajátságos, hogy Columella dicsérete czára a luczernát a római birodalom pusztulása után egészen elhanyagolták, úgy, hogy csak a 16-ik században kezdett újból lábra kapni és csak két századdal ezután lett termesztése általánossá.

Spanyolországban már az első századokban előfordul, Franciaországba a 15-ik századba került, honnan 1565-ben Belgiumba jutott. Pflanzban Heresbach szerint 1571-ben ismerték. Német neve valószínűleg a kelta luzu szótól származik.

Balázs Árpád szerint a luczernát hazánkban Tessedik Sámuel szarvasi lelkész, — mint az ottani gazdasági iskolának 1779-ben alapítója — honosította meg. Pete Ferencz is nagyon sokat buzgólkodott ezen kitünő növénynek minél tágabb körben való elterjesztése körül.

N. Nagyváthy János a „Magyar Practikus Termesztő“ ben ezeket mondja: A kékvirágu lóher (Medicago sativa) az Anglusok, Franzok, Helvéták, Olaszok és Németek is bőven termesztik.

Mindennemű
mútrágya.

A magas kormány kezdeményezésre folytán alapított
„HUNGARIA“ MÚTRÁGYA-, KÉNSAV- ÉS VEGYI-IPAR RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG
ajánlja saját gyártmányu, tiszta kénsavval feltárt, elismert kitünő minőségű mútrágyáit: csontliszt-, spodium-, ammoniak- és ásványi superphosphatokat, párolt csontlisztet, Thomassalakot, chilisalétromot, kénsavas kálit és ammoniakot; különlegességeket, mint: szőlő-, répa-, rét-, kender stb. trágyát és mindennemű egyéb mútrágyát, kénsavat, réz- és vasglicizot. — Talaj-elemzések díjmentesen eszközöltetnek. Felvilágosítással és árjegyzékkel készségesen szolgál gyáraink központi irodája: V., Erzsébet-tér 9. sz. II. emelet, hová levelek és megrendelések intézandók. — Telefon-szám 882.

Thomas-
salak.

tik. Minálunk is láthatni több helyen természetien; oly hamar növekvő fű nem ez, hogy én minden hónapban megkaszálatom és így egy esztendőben négyszer.

Hazánkon kívül vadon előfordul Német, Francia, Spanyol és Olaszországban, Svájcban, Szibériában, Kaukaszban, Kachemirban. — Amerikában vadon nem, csakis — mint cultur növény tenyészik és pedig nem nagy eredménnyel. Ez idő szerint leginkább a Magyar-Alföldön, Németországban Francia- Spanyolországban és Svájcban kultiválják; Olaszországban, Algirban, Görögországban kevésbé, jóllehet a talaj és éghajlati viszonyok elég kedvezők volnának erre nézve.

A luczerna levelei hármassával állók, tojásdadok, hegyük csorba és csipkézett, tövük pedig hegyesedő. Virága füzéres, színe kék és viola színbe játszó. Sajátságos tulajdonsága, hogy maghüvelyei csiga módjára alakulnak, a honnan „csigacso” elnevezését is nyerte. Ezen maghüvelyek érett állapotban sötétbarna színűek, simák, a szár tövön gyengén ülnek és könnyen felnyílnak, miért is aratásuk alkalmával csinján kezelendők.

Gyökérzete nagyon erős és elágazó, e mellett azon jó tulajdonsággal bír, hogy a talaj alkatrészeket nagy mértékben felbontani képes, innen van a nagy termő és a visszapótló képessége. A gyökerek rendszeren egy méternél hosszabbak, de találtak már 15 méter hosszúakat is. Oldalhajtásai számosak, úgy, hogy gyökérzetének fejlődését s kiterjedését tekintve, összes cultur növényeinket tulszárnyalja.

Éghajlat és talaj. A luczerna igényei a talaj és klíma iránt igen nagyok. A mint ez már előbb is említve volt, — a melegebb éghajlatot szereti, miért is — a hol a szőlő jól diszlik, ott a luczerna is nagyon otthon találja magát. A szárazságot igen jól kiálja, a nedvesebb tengerparti vidékeket azonban nem kedveli. Ha a hidegebb légáramlatok ellen védve van, úgy az északibb fekvések mellett is tenyészik, a hol nem annyira existenciája, mint inkább hozama van veszélyeztetve. A száraz hideget elég jól bírja, 20—25 C fok hideggel a legtöbb esetben megbirkózik.

Talaj igényeire nézve első és fő feltétele a mély és száraz talaj, és ez különösen az altalajra vonatkozik.

Leginkább szereti a közép-kötöttségű vályog talajt, melynek némi mésztartalommal kell bírnia; ettől függ egyébként élet-tartóssága is.

A löszön, márgán és többi meszes talajokon igen jól diszlik, ha altalaja elég száraz; a homokon is jól viseli magát, ha altalaja szerencsés összetételű.

A nedves, televényes talajokat nem szereti; alagsóvezetetes területeken se kultiváljuk, mert mélyen ható gyökerével az alagsóveket benövi és azok működését meggátolja.

Elhelyezése a vetés-forgóban. Miután a kedvező viszonyok közt élő luczernások 8—10 évig is élnek, sőt néhol ezentúl is megtartják sűrű állásukat, ennél fogva az ilyen helyeken a luczernát nem vesszük fel a vetés-forgóba, hanem egyszerűen ezen kívül kezeljük, még pedig — vagy egészen külön állva, mint táblán kívüli részt, vagy pedig — mint a fordának függelékét.

Ezen utóbbi esetben a rendes forda mellett egy, vagy két — fölös számú táblát tartunk, melyeken a luczernát addig tenyésztjük, míg hasznát látjuk, azután feltörjük és a fordából egy másik táblát luczernássá alkotva, — a feltörtet a rendes fordába besorozzuk.

Olyan körülmények között pedig, a hol a luczerna életképessége csak 4—5 évre terjed, ott a vetés-forgóba felvesszük és abban rendszeren kezeljük.

Talán nem is kell fölemlítenem, hogy a fordán kívüli luczernások feltörése előtt eleve gondoskodjunk azok pótlásáról.

A luczernások a jól megtrágyázott kapás növények után diszlenek legjobban; utánuk pedig ismét kapást vessünk, mivel a hosszasan

heverő, illetve a tenyészidő alatt érdemleges porhanyításban nem részesülő, sokszorosan letaposott és leülepedett talajunk, ilyen formán, a feltörésen kívül is — a tenyészidő alatt — többszörös megművelésben részesül.

A talaj előkészítése, trágyázása. Nem csak azért mert a luczerna gyökérzete nagyon mélyre hatol, hanem mivel nagyon hosszú ideig lakója marad földünknek, szükséges a talajt mély szántás és porhanyítással előkészítenünk, termővé tennünk.

Kitünő szolgálatot tesz e tekintetben a túró-éke, melylyel a lehetőleg mélyen járó ekéink után, az altalajt fellazítjuk s így az elmálási hatályoknak kitesszük, a mélyre törő luczernagyökereknek pedig a behatolhatást előmozdítjuk.

Mindezen munkálatoknak természetesen őszszel kell megtörténni, tavasszal azután csak a rendes szántásban, vagy kivételesen fogasolásban fog a talaj részesülni.

Ezen utóbbi eset akkor fog beállani, midőn az őszszel mélyre szántott talaj — tavaszra kelve, elég porhanyó marad s ekkor legjobb lesz azt csak fogasolni és boronálni, hogy ez által a téli nedvességet jobban visszatartsuk, megóvhassuk.

Ha azonban a tél, vagy tavasz folyamán a csapadékok befolyása által, a talaj nagyon megtömődne, úgy a tavaszi szántás szükségére feltétlenül előáll, akkor azonban ügyeljünk arra, hogy lehetőleg jó munkát végezzünk.

Mint minden hosszabb ideig tenyésző takarmánynövénynél, úgy a luczernánál is, — mint ezek közt leghosszabb életűnél — igen helyesen cselekszünk, ha élete tartósságát és hozamának nagyságát, erős istálló trágyával elősegítjük és biztosítjuk.

Igen természetes azonban, hogy ezen műveletnek előmunkálat-képpen kell a luczerna vetését megelőző évben, vagy években megtörténni. Ha azonban ezt nem tehetjük volna, úgy kisebb baj lesz luczernánkat frissen trágyázott területbe, mintsem sovány, trágyázatlan földbe vetni s különösen helyén lesz ez ott, a hol a luczernát védnövény nélkül vetik.

A jól érett istálló trágyát egyébként felültrágyázó anyagul is alkalmazzuk, valahányszor vetésünk a közönségesnél gyengébben sikerült, hogy ez által a zordonabb téli időjárás ellen biztosítsuk és tavaszi megerősödését előmozdítsuk. Alkalmazzuk továbbá akkor is, midőn több évi használata után, a föld hozamának hanyatlását látjuk. A pöczegődrös higitott trágya levét is jó sikerrel alkalmazhatjuk luczernásaink öntözésére, illetve trágyázására.

A káli és mészből szegényebb talajoknál azonban, az istálló-trágyázás mellett kitünő hatással vannak az egyoldalú trágyák is, minők a gipsz, hamu, csontiliszt, márga mész és a — legújabbban piacra került — vízben oldható foszforsavas káli és foszforsav ammon trágyák, melyekben 25% foszfor és 25% káli van — vízben könnyen oldható állapotban.

A vetőmag megválasztása és vetés módja. Vetőmagul itt is, mint minden kultur növényünk-nél, a legjobbat és legegészségesebbet válasszunk. Az egészséges luczerna mag színe szép világossárga s alakja vesére emlékeztet. Hossza 2—2,5 mm., szélessége 1,2—1,5 mm. Egy kgnyi mag 40—50 ezer szemet számlál egy hektoliter pedig 80—81 kgrammot nyom és e mellett 90—95% csira-képességgel bír.

Ez idő szerint az ugynevezett francia luczerna képezi a legszebb, leghiresebb árut; — kellő kezelés mellett azonban magyar-alföldi termésünk semmivel sem áll annak mögötte, a mint azt nagybirtokosaink számos kiállításán beigazolták.*

Ásványi Lajos.

* A luczerna mag minőségének s jó hírűségének emelése, illetve első piaci áruvá való tétele céljából, üdvösen lehetne — talán az „Országos magyar gazdasági egyesület”-ből kiindulva, egy — „Luczerna mag nemesítő és értékesítő szövetkezet”-et létesíteni, melynek egyedüli feladata lenne a magyar luczerna magnak első piaci áruvá való tétele.

A dalmát rovarpor termelése.

A „Gyümölcskertész” után adjuk ezen érdekes közleményt.

Mindenki előtt ismeretes lesz bizonyára azon részint üvegekben, részint dobozokban kapható sárga s erős szagu por, melyet a rovarok főleg pedig a poloskák és csótányok ellen szoktak használni.

Élelmes gyártói után, elnevezték „Zachelin”-nek, „Tirgramnak”, „Razziának” keleti rovarpornak, tengerentuli rovarpornak stb. holott valamennyi egy és ugyanazon növényből a Pyrethrum (Dalmátiában Chrysanthemum) cinerariae folium növény virágjából készül. Ezen növény adja a dalmát rovarport, míg a Pyrethrumnak van Perzsiában is két válfaja u. m. a P. roseum és P. carneum a melyek száraz virágjából öröltetik azután a persa rovarpor.

A dalmát rovarpor növénye Dalmátiában, de csak annak déli részén, továbbá Herzegovina sziklás helyein is előfordul ősidők óta, vad állapotban és csakis a hatvanas évek elején jöttek reá annak rovarpusztító erejére és használhatóságára.

A növény használhatóságát Visiani paduai tanár fedezte fel egészen véletlenül.

Visiani Dalmátia növényvilágát tanulmányozván egy éjjel Ronsjko faluban egy parasztnál kellett meghálnia, hol bizony csak egy szalmazsák jutott neki fekhelyül; e szalmazsák azonban oly erősszagu volt, hogy reggel felé a tanár ur erősen tüszzeni volt kénytelen. Kérdést téve házigazdájánál a szalmazsák tartalma felől azon választ nyerte, hogy a zsák meg van töltve az ott előforduló vad növényekkel; mert így a vadnövények erős szaga a Dalmátiában fájdalom nagyon is elterjedt — poloskákat és egyéb rovarokat úgy az ágyból, mint a szobából távol tartja.

Másnap természetesen kimentek a hegyre s megmutatta magának Visiani az illető növényt s vitt magával néhányat Paduába. — Itt értesült később, hogy egy Vlachorus nevű kereskedő Velenczében már régi idő óta kereskedik egy szárított növényvel, melyet Dalmátia déli részében Lessinában gyűjtet össze potom áron.

Amint ezen növény és annak hatása a rovarok ellen jobban és jobban ismertette lett, csakhamar egy új ipar honosult Dalmátia déli részében t. i. e növény gyűjtése és az ezzel való kereskedés — Csakhogy a kereslet akkora lett, hogy az egész Dalmátiában vadon talált Pyrethrum sem volt elég távolról sem, úgy annyira, hogy e növénynek még 1868. évben is kilója 12—15 frttal fizettetett meg.

Ljubics András cittavecchiai kereskedő az érdem, hogy elkezdte e növényt termelni kertjében és szőlőjében mindenütt, hol csak üres helye volt. Őt csakhamar követték a többi dalmaták Most Sebenico, Spalato, Macarsea, Ragusa és Cattaro tenger parti városok környékén, továbbá Brazza és Lissa szigeteken több ezer holdnyi területen művelik már e növényt; dacára annak, hogy a vadon növekvő jobb és erősebb, ez okból 20%-al jobban is fizettetik.

A hetvenes években e növény termelése valóságos áldása lett Dalmátiának. A kőben gazdag ellenben talajban roppant szegény s nyomorult országban e növény termelése által valóságos jólét kezdett lábra kapni.

A köves talaj, melyet csakis csufolni lehetne földnek — inkább kőbánya az — ára rohamosan emelkedett. Ott nagyzás lenne holdak és hektárokról beszélni; a föld mértéke ott a szerény „Dunum” (— 100 □ öl); egy ily dunum föld ára, miután semmire sem volt használható — kapható volt 2—5 frton is; a Pyrethrum korszakában felszállt 30—60 frtra is; pedig ezen áron már szőlőre alkalmas kövecses talajt is lehet ott kapni. — A hetvenes évek végén megtette sok dalmata azt is, hogy kész szőlőjét vágatta ki s helyén e növényt termel.

Még mintegy 5—6 év előtti időig a Dalmaták monopolizálták e növény termelését s féltékenyen őrizték annak magvait, nehogy az or-

szágból kivetve — versenytársat kapjanak e növény termelésében. — Most már több helyen tesznek vele kísérleteket.

Már régóta akartam magam is szerezni a magjából; de nem sikerült. Ezelőtt 6 évvel a földmívelésügyi ministerium a dalmát helytartóság útján hozatott egy jókora zacskó magot. Ki lett osztva több állami intézetbe elvetés és mivelés végett, de sehol sem kelt ki; mert volt gondjuk a dalmatáknak arra, hogy használható csiraképes mag helyett éretlent — avagy talán leforázottat — küldjenek.

Mióta Bosznia és Hercegovina szaktanácsosa vagyok többször vettem utamat Dalmátia felé s sikerült is Ragusából a növényből több tövet először Trebinjébe innét pedig a mostári állami vinczellér képezdében behozni.

Mostárból azután harmadéve hozattam saját termelésű s kiértett magot s Budán a Gellért-hegyen a szőlő tetejébe a legrosszabb talaju de egyszerűs mind legmelegebb helyre ültettük ki.

Nem voltam bizonyos benne, hogy a telet képes lesz-e nálunk kiállani; de a tett kísérlet után most már bátran állithatom, hogy ezen kényes növény, — mely az 1885-iki szigorú télben még Dalmátiában is kifagyott részben — nálunk, főleg elpusztult meleg s köves talaju szőlőhegyeken jól fog diszteni.

Ezelőtt három évvel — tehát az én kísérleteimmal egy időben tett kísérletet Reisz Dávid budapesti gyógynövény-kereskedő is. Brazza szigetéről magával hozott magvakkal. — A növényeket Budán egy elpusztult svábhegyi szőlőben ültette ki. A telet ezen növények is hiba nélkül kiállották.

E szerint tehát nem áll az, amit többen hittek, hogy e növény csakis az olajfa éghajlat alatt termelhető; mert a mi borvidékeinken is kitelel. Csak gondoljuk meg, hogy hány oly elpusztult borvidék van, hol az égalj és a talaj még a budainál is hevesebb, mint pl. Pécs, Balaton melleke, Tokaj-Hegyalján Ménes-Arad Hegyalja stb. Vegyük továbbá figyelembe, hogy e vidékeken éppen azon legfelül levő s köves talaju részek lennének e termelésre kiaknázhatók, a melyek újra szőlővel sem gyérités mellett, sem amerikai szőlőfajokkal be nem telepíthetők. — Ha mindezt megfontolás alá vettük, akkor beláthatjuk, hogy e növény termelésével, ha nem is érhetjük el a bortermelés által nyerni szokott jövedelmet, de ezen parlagok mégis fognának adni oly tisztességes mellék keresetet, mely a csekély fáradságot, melylyel e növény termelése jár — nagyon is eléggé megjutalmazza.

Miután a *Pyrethrum cinerariae folium* termelése nálunk minden kétséget kizárólag lehetséges és sikerülni fog; mielőtt jelen soraim megírására magamat elhatároztam — még egy fontos kérdést kellett tisztába hoznom.

Ezen kérdés abban állott — hogy az itt nálunk termelt *Pyrethrum* fog-e azon rovarölő erővel birni — mint a dalmátiai?

Meg kellett tehát várni, míg az itt termelt virágból por törtetett s a porral rovarölő kísérletek lesznek tehetők. E kísérlet Reisz ur közreműködésével megtéetett és sikeresnek mondható, a mennyiben a házi rovarok tőle ép úgy elpusztultak, mint az eredeti dalmát rovarportól.

Legfeljebb annyit engedek meg, hogy valami csekélylyel kisebb talán az ereje a budai rovarpornak, de elég az hozzá, hogy rovarok irtására ez is biztos sikerrel használható.

Igy állván a dolog a rovarpor termelésével, átmehetünk a növény mívelési módjának megismertetésére.

A *Pyrethrum* a fészkes virágú növények azon csoportjába tartozik, melyek évelőek, tehát gyökerük s száruk több éven át szolgál.

Talajban nem válogatós; csak holmi kövér tápdus, feketé korhanyban gazdag talajban nem szabad ültetni, mert akkor pora gyengébb lesz. Köves, kavicsos, murvás és minél melegebb fekvésű hegyoldalak, hol jól diszlik s erős szagot fog szolgáltatni. A talaj egyszerűen felkapáltatik, hogy tiszta és felül porhanyó legyen.

A csiraképes magot, mint a saláta magot elvetjük házikertbe ápril vége felé, hogy párszor — a mikor szükséges meg is öntözhessük.

Midőn a rászák négy valódi levéllel birnak, kiültetnek állandó helyre, a hegyre, sorban 50 cm. s növénytávolságban 20 cm-re egymástól. Kiültetéskor egyszer okvetlenül meg kell öntöznünk.

Ezután a szükséghez képest nyáron át 1—2 kapálást kap és az egész évi munkával készen lennénk. Első évben a növény csak megerősödik, de virágot még nem igen hoz.

A jövő és ezután következő minden évben ápril vége felé egy kapálást kap. — Májusban hozza a növény virágait, a melyek mielőtt teljesen kinyíltak volna szorgalmasan leszedetnek s papirosra, vagy ponyván árnyékos helyen megszáritatnak. — A virág szedést minden nap kell folytatni; mert a virágok nem fejlődnek egyszerre.

Az ültetmény nyáron át kap ismét egy kapálást, hogy a gyomok kiirtassanak s azután jövő évig a telepen nincs dolgunk.

Igy megy az 10—12 évig, a midőn a tövek már igen elvényülve kevés virágot hoznak. Ekkor kivágjuk s pár évig a talajt pihenni engedjük; vagy trágyával valami közben műveletre használjuk.

A második évtől kezdve évenként összegyűjtött s megszáritott virágot papiros zsákba kilós csomagokba kötjük össze s eladjuk.

Egy-egy növényről 20—40 virág, 3—4 éves korában néha 50—60 virág is szedhető.

Egy cat. holdról 4—40 mmázsa friss virág nyerhető; átlagban a dalmátok 20 mmázsat számítanak 16 dunumra jó középszerű termésnek. — Száz kilogr. friss virágból 60—65 kilogr. száraz virág nyerhető.

A száritott virág ára nagy ingadozásnak van kitéve; ép úgy áll e növénynél a dolog mint a komlónál. A mai ár pl. kilonként 3 frt; ezelőtt három évvel volt még 7—8 frt; és ezelőtt 10—12 évvel 12—24 frt.

Kitűnik ebből, hogy a mint a termelés nagyobb és nagyobb kiterjedést nyer, az árak csökkennek; de én a mai árakat is olyanoknak tartom, hogy azok mellett a termelő jól megtalálhatja számadását; mert vegyük csak hogy egy holdról 200 kilót szedünk össze s ebből a száritott virág 120 kilót fog kitenni. Ezen esetben 3 frtjával 360 forint nyers jövedelem állana elő cat holdankint. Az egész évi kiadás, a mi viszonyaink között, a következő tételekből fog állani és pedig előbb a telepítés kiadásait vesszük fel, hogy azt 10 éves hányadra eloszthassuk.

1. Egy hold rosz köves talaj értékét 20 forintba véve fel ennek 5% kamatja	1 frt — kr.
2. Talaj előkészítése kapálás által	8 frt — kr.
3. Kiültetés és telepítés költségének 60 frtnak, 10 éves hányada a rászák nevelését és árát is beszámítva	6 frt — kr.
4. Első évi fenntartás 2 kapálás	16 frt — kr.
Telepítés költség összesen	31 frt — kr.

Rendes évi kiadás.

(a második évtől kezdve.)

1. A telepítés évi törlesztési hányada	3 frt 10 kr.
2. Két kapálásra	16 frt — kr.
3. Virágszedés és száritási költségek	60 frt — kr.
összes kiadás	79 frt 10 kr.

Ha most a 360 frt átlagos nyers bevételből az évi fenntartási költségeket levonjuk, még mindig marad 200—250 frt tiszta bevétel, mely minden évben biztos és a mely oly területen éretnek el, mely jelenleg éppen semmi hasznot sem hoz.

A rovarpor termelését részéről nemcsak azért tartanám fontosnak, mert 10,000 mmázsa virágnak (bár csak 3 frtjával számítva is) 300,000 frtnyi áron való behozatalát tehetnénk felesle-

gessé s e kis pénz nagyon reánk férne; — hanem még azon okból is; mert a rovarpor és annak szeszkes kivonata, a méregdrága „Entomoktin“, egészen biztos irtószert, nem csupán a házi rovarok ellen; de a repce hernyói, a gyümölcsfák levéltetvei ellen is.

Igen nagy áldás lenne, ha e növény honn termeltetvén, a hozatal és a kereskedői magas nyereség mellőzésével sokkal olcsóbb lenne; mert minden gazda és kertész azon helyzetbe jöhetne, hogy a kártékony rovarokat azonnal fellépésük után teljesen biztos hatású szerrel és olcsón elpusztíthatná s termését megmenthetné.

Épen, az idén az ország őszi baracktermését a levéltetvek (*Aphis persicae*) tették tönkre majdnem az egész országban. — Próbáltunk el- len sok mindenféle szert, de az egyedüli biztos szer az „Entomoktin“ volt.

Alkalmaztuk volna is szívesen; de egy-egy fára egy kilóra lett volna szükség és ennek mai ára 1 frt 50 kr. — Ennyit már kevés barackfára lehet áldoznunk, holott ha felével olcsóbb lett volna, szívesen alkalmaztuk volna összes fáinknál; mert egy jól megrakott fa 75 krnyi külön kiadást még csak megbirt volna.

Ha végül még azon 100,000 cat. holdnál már nagyobb elpusztult szőlőterület kihasználására gondolunk, mely jelenleg parlagon hever, lehetetlen, hogy ezen nálunk új culturnövény termelése kiváló figyelmünket meg ne ragadja.

Már most a legelső teendő e téren, hogy minél többen, elpusztult szőlősgazdáink közül, kísérletet tegyenek e növény mívelésével s hogy ez lehető legyen, gyűjtettem össze csiraképes magot, melyet, jelenleg csak korlátolt adagokban szívesen bocsátok oly olvasóink rendelkezésére, kik e célra — véleményem szerint — alkalmas égalju és talaju területtel birnak. Később több maggal is fogok szolgálhatni, úgy hogy 4—5 év alatt sikerülni foghat e hasznos növényt már nálunk is hold számra termelni.

Végül megemlítem, miszerint a persa rovarport adó növényekkel, a (*Pyrethrum roseum* és *carneum*) is tettem kísérletet; nálunk ezek is jól tenvéznek a telet is jól kiállják, de hogy poruk bir-e rovarölő hatással? erre nézve még nincsen tapasztalatunk: remélem azonban, hogy mához egy évre, már e tekintetben is szolgálhatok tapasztalatokkal és termelési adatokkal.

Molnár István.

A székely-kereszturi szekérvésény.

A m. kir. földmiv. minister támogatásával, Udvarhely vármegye lótenyész-bizottsága által, Székely-Kereszturon, f. é. szeptember 11-én, sikerült szekérvésény tartatott, a megye nagyszámú érdeklődő közönségének jelenlétében. A rendező és egyuttal bíráló-bizottság a következő tagokból állott:

Létzfalvi Gyárfás Domokos elnök, Dr. Török Albert főispán, Ilyés Miklós ny. ezredes, br. Orbán Ottó, Pálffy Dénes, Gyárfás Endre, Ugron Zoltán, Ugron Gáspár, br. Gamera Oszkár lótenyész bizott. tagok, Fabianics Béla főhadnagy, Schmidt Ede állatorvos, dr. Demeter Lőrincz jegyző.

A szekérvésény indulási helyén ezen bizottság megjelenvén, — örömmel tapasztalta, hogy a versény iránt székely népünk igen nagy érdeklődést tanúsított, a mennyiben az indulás helyén a szomszéd falvak székely lakossága igen nagy számban jelent meg, kimutatván érdeklődését a versény iránt.

Délelőtt 10 órakor Létzfalvi Gyárfás Domokos elnök felhívta a bizottságot, hogy a szekérvésényre jelentkezett lovakot vizsgálja meg.

A jelentkezett lovak székely eredete constátáltatván, a versényre jelentkezett mind a hat kettős fogat versényre bocsátatott.

A versény 1/2 11 órakor megkezdődvén, a kijelölt 16 kilométernyi utat következő sorrendben és idő alatt tették meg:

1. Kovács István süköi lakos indult 10 óra 27 perczkor érkezett 10 óra 57 percz 37 mperczkor; az egész utat megtette 30 percz 37 mpercz alatt.

2. Sándor Dénes dályai lakos indult 10 ó. 22 p., érkezett 10 ó. 53 p. 44 mp. az egész utat megtette 31 p. 44 mp. a.

3. Györfi István sz.-kereszturi lakos indult 10 ó. 32 p., érkezett 11 ó. 05 p. 37 mp., az egész utat megtette 33 p. 37 mp. a.

4. Buzogány Dénes új-székelyi lakos indult 10 ó. 42 p., érkezett 11 ó. 16 p. 50 mp., az egész utat megtette 34 p. 50 mp. a.

5. Nagy Miklós sz.-kereszturi lakos indult 11 ó. 04 p., érkezett 11 ó. 44 p. 14 mp., az egész utat megtette 40 p. 14 mp. a.

6. Gergely István n.-solymosi lakos 10 ó. 37 p., érkezett 11 ó. 17 p. 30 mp., az egész utat megtette 40 p. 30 mp. a.

Ennek folytán a versenybíróóság az első díjat, 50 frtot, (az „Erdélyi Gazdasági Egylet“ által adományozott 100 frankot kiegészítve Gyárfás Domokos ur adományából 50 frtra), Kovács István süköi lakosnak ítélte oda.

A nagyméltóságú m. kir. földmivelségi ministerium által adományozott összegből 100 frt a szekér-versenyre fordítván, az a következőleg osztott meg:

40 frtot	kapott	Sándor Dénes dályai lakos.
30 „	„	Györfi István sz.-kereszt. I.
20 „	„	Buzogány D. új-székelyi I.
10 „	„	Nagy Miklós sz.-kereszt. I.

Tekintettel arra, hogy az utolsó pályázó Gergely István is, csak 16 másodperczcel érkezett be később, mint a legkisebb díj nyertesse, a jelenlevő hölgyek, az ő részére is, 6 frtnyi jutalom díjat adtak össze.

A fenti díjak nyerőknek nyomban ki is osztattak.

Léczfalvi Gyárfás Domokos elnök ur, udvarhelymegye lótenyésztésének rég időtől fogva lelkes istápolója, a versenyről az e. g. e. titkárához irt levelében, az első díj nyertésére vonatkozólag a következőket írja:

„Mesés gyorsasággal járta meg a székely atyafi, mert a 16 kilométert 30 percz alatt tette meg, tehát kilométerjére 2 percz sem esik és lova épen, vidáman jött be.

Sok esztendeje, hogy versenyeket rendezek, de ilyen celeritást még a székely lovak nem mutattak be. Ebből is látszik, hogy mindent meg kell tennünk a székely ló megismertetésére és okszerű tenyésztésére.“

Vegyes közlemények.

— **A bács-bodroghvármegyei gazdasági egyesület Zomborban a Vadász-kürt szálló udvarán 1892. évi október hó 9-től 13 ig díjazással egybekötött baromfi-kidállítást és vásárt tart Ezen kiállításra, melyen a nagyméltóságú földmivelségi m. kir. ministerium kiosztás céljából fajbaromfiakat fog vásárolni, elfogadtatik: minden fajtájú tyúk, gyöngytyúk, pulyka, kácsa, lud, galamb, erdei és szoba-madár, tengeri nyul, baromfi ketrecz, ól-minták és tervezetek, baromfiól felszerelési tárgyak, baromfi termékek, segédeszközök és ide vonatkozó irodalmi termékek. Helypénz, melybe a ketrecz és ellátási díj is beleértetődik: tyúkokért darabonként 20 kr, pulykákért 30 kr, kácsákért 30 kr, ludakért 30 kr, galambokért 30 kr, madarakért 10 kr, tengeri nyulakért 20 kr, egyéb tárgyakért az elfoglalt terület □ métere után 20 kr. A helypénz a bejelentéssel egyidejűleg beküldendő. A bejelentő iv pontosan kitöltve, a helypénzzel egyetemben, legkésőbb október hó 5-éig Zomborba, a Gazdasági Egyesület titkárához küldendő. A kiállítandó állatok és tárgyak október hó 6-tól 8-áig bérmentve beküldendők. A kiállított állatok és tárgyak érdem szerint oklevéllel vagy pénzbeli díjjal lesznek kitüntetve.**

— **Halvány réztárgyak gyors tisztítására való szer** Vegyünk vászonrongyot, mártuk sósavba, mely minden bádognál kéznél van s dörzsöljük meg vele az illető tárgyat. Ezután vegyünk gyapju rongyot, mártuk közönséges olajba, s azután közönséges vagy bécsi mézporba s dörzsöljük meg vele jól az illető tárgyat. Végül száraz vászonrongyot vagy szarvasbőrt mártunk az említett mézporba s töröljük meg vele a réztárgyat jól, mitől vakító fényű lesz.

— **A kávé története.** Legrégibb tápszereink közül mai napig is sok feltalálható asztalainkon s van ismét olyan is, melyről elődeink mit sem tudnak. Alig 200 évvel ezelőtt hiába kerestük volna asztalunkon az annyira kedvelt és nélkülözhetetlen kávét, mely ma már oly elterjedtségnek örvend, hogy a legkisebb gnyhóban is isszák, ha mindjárt nem egyéb is, mint cichoria-forrázat, vagy árpakávé. A kávé — mint tudjuk — egy fának a magva, mely Habesch-ben (Afrikában) honos. Innét átvitetett Arábiába, Keletindia, míg végre Amerikába is eljutott. — Európában legelőször Konstantinápolyban kezdték használni 1640-es években, s az első kávéházat az „ismeret házának“ nevezték, a hol bölcsek és költők gyűltek össze. 1650-ben a török kereskedők vitték Marseille-be. Párisban egy török követ által lett megismertette; s 1669 kezdték használni, mely akkor még igen drága volt, s fontját 25 frankért árulták. Angolországba a kávé egy angol kereskedő által vitetett 1652-ben, ki azt keletről hozta, azonban II. Károly 1675-ben, betiltotta a kávéházakat, mely tilalmát kénytelen volt vissza vonni, különben forradalom származott volna. Németországban 1670-ben először kapták a pörkölt kávét Hollandiából, honnan azt 1694-ig vásárolták. Itt szigoruan akarták a kávé elterjedését szállítási tilalom által megátolni; a tilalom szegőket pénz és botbüntetésre ítélték, de hasztalan volt; a kávé itt is elterjedt. Bécsben 1683-ban, Nürnbergben, Hamburgban 1687 ben állítottatott fel az első kávéház. Hazánkban a török uralom vége felé 1685-ben kezdtük a kávét a török által megismerni s akkor „fekete leves“-nek nevezték. Ma már annyira elterjedt, hogy minden háznak kedvenc itala mint tápszer (tejjel) s mint élvezeti czikk.

— **Oldalsarjak keletkezésének megakadályozása a fatörzsön.** A királyhalmi m. kir. erdőőri szakiskola növény-kertjében tanulmányi célra nevelt különféle fanemek, ez év folyamán az alvó rügyek előtörésének megakadályozására, valamint a már felverődött s lemetszett vagy letört sarjak elnyomására a köszönkétránnnyal eredményes kísérletek tétettek. A tenyészet megindultával egyes fák oldalán — különösen a keleti boglárén — annyi sarjhajtás keletkezett, hogy ezektől a fákat majdnem folyton tisztogatni kellett. A sok munkát igénylő tisztogatást mellőzendő, a lemetszett vagy letört oldalsarjak helyét kísérletképen sűrű kátránnyal kenettük be. A sarjképződés a bekenet helyeken teljesen megszünt, holott ugyanazon a fán a kátránnyal be nem kent sebhelyeken sarjak újra meg újra keletkeztek, úgy, hogy azóta már a másodsorzi, sőt harmadszori tisztogatást igénylik. A kísérlet alá vett fákban a kátránnyal való bekenésnek semmiféle káros következményét sem észleltük; a mi különben könnyen érthető, mert a bekenés csak a törzs felületének egyes részletére terjedt.

— **Idegen tehének összeszoktatása** Ha idegen teheneket állítunk az istállóba, vagy ha a meglevő tehének megszokott helyét megváltoztatjuk az istállóban, az idegen tehének az otthonosabbakat, vagy ezek amazokat rendszeren nem akarják maguk mellett megtűrni s az erősebbek a gyengébbeket a takarmánytól is elküldelik. A teheneket állítólag igen egyszerűen megszoktathatjuk erről a rossz szokásukról, ha a gyengébb vagy félénkebb tehének fejét és nyakát pálinkával megmossuk, mire az erősebbek igen szépen megfernek velök.

— **A tej verességének oka.** A tej veressége a veres festőanyagokat tartalmazó növények takarmányozására vezethető vissza, míg a véresség a tögy belső szervezetének megsérülésén s a vérnek a tejbe jutásán alapszik. En-

nek okául különösen a festő buzért (Rubia tinctoria) említhetjük. Ugyanis ennek tulságos élvezetétől, a benne rejlő festőanyagtól a tej a téglaverestől a barnaveresig haladó szint nyer, de üledéket nem képez, Ilyen tej minden káros behatás nélkül élvezhető. Néha nem egészen veres a tej, hanem csak helyenkint veres sávok láthatók rajta; ez sincs nagy hátrányára a tejhozamnak, mert jól fellehet használni; a tejfölt is jól adja fel, mely hasonlóan egészen veres; vaj is nyerhető belőle s szép piros lesz. Sokkal fontosabb azonban a tögy helyi, vagy általános baja, mely a tejet fentemlített színben eredményezi, de ez már nem veres, hanem véres s alján vértestekből álló üledéket találunk. Sokszor kifokú, gyorsan elmuló okra vezethető vissza, a mikor ugyanis minden további gyógykezelés nélkül elmulik. De tulajdonképen való oka a bajnak, a tögymirigy állományában elhelyezett igen dus véredény és ideghálózat helyenkint való megrepedése; ezáltal ugyan is a vér a tögy csatornába beleömlik. Gyakran ugyanis a telt tögyre mechanikai ütés, vagy nyomás, de lökés is gyakoroltatik s a víz- és ütőerek vagy a hajszál- edények megrepednek, a kiömlött vér pedig a tejvezetékbe jutván, veres színt kölcsönöz a tejnek. Ügyetlen, durva fejés, a csecsbimbók kiméletlen rázogatósa, melylyel a fejőasszonyok meg akarják magukat bosszulni, ha kevés tejet ad a tehén, a nagy borju lökdösése, mindenkor belső fájdalmakat esetleg nagyobb mérvű vérzést idézhet elő. A tögylob, mely szintén mechanikai bántalmaktól ered, szintén okozhat véres telejést. A tögylob további elterjedésének megakadályozására könnyű hashajtót alkalmazhatunk, nevezetesen fél liter lenmag főzetbe 170 gr. kénsavas szikenyt (Glaubersó) alkalmazunk és a mellett, a tögynek gyuladásban levő részét sótalan vajjal vagy zsirral kenegtetjük. Ha a tögylob előre haladt, úgy fahamuból készített lugos borogatások használtassanak és pedig 2 órai időközökben való bekenésekkel. Az ily tajnek élvezete káros s legfeljebb felforrallva a sertésekkel etethető meg.

— **Betöltendő állás.** Az erdélyi gazdasági egyletnél alkalmazást nyer egy elméletileg és gyakorlatilag képzett gazdasz. Az állás magtári és irodai teendőkkel van egybekapcsolva. A szakképzettség mellett elengedhetlen kellékek: józan élet, hűség, szigorú pontosság és feltétlen megbízhatóság. Évi fizetés 600 frt. Saját kezűleg irt és okmányokkal felszerelt folyamodványok az Erdélyi Gazdasági Egylet titkári hivatalához Kolozsvárt, folyó szeptember hó 25-én délig benyújtandók. *Az elnökség.*

— **A foszforsavas trágyákról.** A mióta a Thomas-salakban olyan anyag kínálkozik a gazdáknak, a mely a talajt legolcsóbban látja ja el foszforsavval, azóta a régebben annyira keresett töményített, könnyen oldható s ezért gyorsabban ható foszforsav-trágyák, mint szuperfoszfát, guano, csontliszt stb kissé háttérbe szorultak. A most nevezett foszforsav-trágyákban a foszfor 21–24 krajczárban, ellenben a Thomas-salakban csak 11–14 krajczárba kerül átlag; megjegyzendő azonban, hogy a Thomas-salakban levő foszforsav értéke a nevezett foszfátokban levő foszforsav értékének 55–60 százalékát képviseli. Ebből most már az következnek, hogy a vevőre nézve teljesen közönyös lehet, hogy milyen alakban veszi a foszforsavat, mert egyikben is, a másikban is körülbelül ugyanannyiba kerül. Pedig mégsem egészen mindegy, mert ha a gyors és kiztos hatást tekintjük, az elsőbbség mindenestre a szuperfoszfátban levő foszforsavat illeti, ott, a hol tavaszi vetések fejlődésének előmozdításáról van szó. Az őszi vetéseket illetőleg meg nagyon helyesen cselekednének a gazdák, ha párhuzamos kísérleteket tennének a Thomas-salakliszttel, szuperfoszfáttal, csontliszttel stb, mert a Thomas-liszt hatására vonatkozó kísérletek még nincsenek teljesen befejezve; az olesőség maga pedig nem lehet döntő, hanem az eredmény, melyet a termés nyújt. Időszerűnek tartottuk a gazdaközönséget figyelmeztetni erre, hogy saját kísérletei alapján győződhessék meg a különböző foszforsav-trágyák behatásáról.

— **Nagyobb és több darabból álló kézipodgyász bevitel a személykocsiba.** A magyar királyi államvasutaktól vett értesülés szerint az utasok az utóbbi időben gyakran oly nagy, vagy oly sok darabból álló podgyászt visznek magukkal a személykocsikban, hogy az a podgyászrekezen minden egyes utasnak járó az ülőhely szélességének megfelelő helyen nem fér el és ennek következtében vagy az ülőhelye, vagy a kocsi alján, vagy a folyosókon helyezik azt el, mely eljárás ugy az üzletszabályzat 27. §-ával, mint a podgyász díjszabás idevágó határozmányával ellenkezik. Figyelmeztetik tehát az utazó közönség, hogy a többi utazók kényelme szempontjából is az állomási és vonatkísérő személyzet utasított, hogy a nagyobb podgyászt magokkal vivő utasoktól annak feladását követeljenek.

— **Az apácza-rovar hernyói, melyek a múlt évben néhány Erdélyben fekvő vármegyében kincstári, községi és magánerdőkből mintegy 80,000 holdra terjedő területet támadtak meg, a múlt évben is alkalmazott óvintézkedések következtében tetemesen megcsökkent mértékkel ugyan, de azért eléggé tömegesen léptek fel a tavaszon is, úgy, hogy a viszonyaink között teljesíthető legkiterjedtebb irtóintézkedésekre volt szükség. Ez intézkedések a megtámadott erdők elkülönítésében s a hernyók közt kifejlődő ragályos bélrohadás betegségének elősegítéséből állottak; nevezetesen pedig a bélrohadást előidéző bakteriumoknak önmaguktól való terjedésük mellett, mesterségesen is történt terjesztése által a hernyótartók és a tápláléknak az elpusztult hernyók hullaitól megfertőzött vízzel való fecskendése útján; mely terjesztés oly gyors mértékben volt eszközölhető, hogy ott, hol május és június hóban tömegesen voltak hernyók, június és július hóban már alig voltak találhatók. Kevésbé megnyugtató a helyzet Csik vármegyében, mert bár eddig figyelmet érdemlő károsításról szó ott sem lehet ugyan, de elszórtan és nevezetesen a román határhoz közelebb levő erdőkben több helyt lehetett hernyókat találni s a lepkék is már több helyen jelentkeztek. A megfelelő óvintézkedések azonban ott is megtörténtek s most nevezetesen a kikelő lepkék megfigyelése és pusztítása történik.**

Piaczi értesítő.

Budapesti gabonaüzede. Legújabb jelentés. Buza üzlet iránya: igen lanyha, bágyadt Mérsékeltbb kínálat dacára a malmok tartozkodók voltak, mert az e héten felmondott gabona átvételével vannak elfoglalva. Nehezen forgalom mellett mintegy 18,000 mm. buza kelt el árcsökkenéssel. A rozs üzlet iránya szintén bágyadt volt s 5 krral esett. A többi gabona nemek ára változatlan. Árak: Buza 75—80 kg. 7 forint 25 — 8 fnt 15 kr. Rozs 70—72 kg. 6 fnt 35 kr. 6 fnt 60 Arpa 60—66 kg. 5 fnt 30 kr — 7 fnt 50 kr. — Zab 39—41 kg. 5 fnt 40 kr — 5 fnt 70 kr. Tengeri 73—75 kg. 4 fnt 80 kr. — 4 fnt 90 kr. Repce 10 fnt — kr. 11 fnt 30 kr. Köles 4 fnt 55 kr. 4 fnt 75 kr. Határidő üzlet mérsékelt forgalommal nyílt meg s alacsony amerikai gabona árakra bágyadt irányt követett.

Vetőmagvak. (Mautner Ödön tudósítása az „Erdélyi Gazda” számára.)

A lefolyt héten élénk volt a forgalom a délnek fekvő vidékeken már javában cséplik a vörös löherét. Nagy mennyiségek eladásáról még szó sem lehet, de néhány tétel már felkerült a fővárosba. Mi a minőséget illeti löheréink inkább aprószemű ez idén és halványabb színű is mint a tavalyi termés volt. Az árak eredet és minőség szerint 50—60 fnt. közt váltakoztak.

Luczernát francia és Olaszországból nagy mennyiségben kínálnak, de vételük ez ideig nem történtek. Belföldi áru iránt élénken érdeklődnek, de miután tavalyról nagy készletek maradtak, a jelenleg követelt árak még nem adatnak meg. Minőség szerint a luczerna 44—48 fnt.

Kolozsvár. 1892. szept. 15-én. Tiszta buza 7 fnt 15 kr — 6 fnt. 15 kr. Rozs 5 fnt 20kr. — 5 fnt — kr. Törökbuza 4 fnt 60 kr. — 4 fnt 40 kr. Zab 4 fnt 60 kr. — 4 fnt 20 kr. Széna (legjobb) 2 fnt 50 kr. Alomszalma 1 fnt 40 kr. 100 kilogramként. Fa kemény nem usztatott 3 fnt — kr. köbméter. Marhahus 54 kr., disznósir 64 kr. Paszuly 8 kr. kilónként. Burgonya 3 fnt. hektoliter.

A piaczi czikkek	Mérték	Brassó	Csiksztereda	Deés	Dicső-Szent-Márton	Erzsébet-város	Fogaras	Gy.-Szent-Miklós
Tiszta buza	mm.	805	950	740	660	800	835	750
Elegy buza	"	641	875	640	420	650	700	—
Rozs	"	542	723	650	400	580	473	500
Árpa	"	457	791	—	—	—	—	470
Zab	"	400	750	610	360	540	444	300
Törökbuza	"	530	612	480	420	480	473	420
Széna	"	250	400	380	250	180	200	800
Alomszalma	"	120	100	160	50	100	140	—
Túzifa	km.	260	200	240	400	220	270	200
Marhahus	kg.	56	40	48	44	52	48	48
Szeptember		9	7	13	31	10	26	27

A piaczi czikkek	Mérték	Sepső-Szent-György	Szamosújvár	Szász-Régen	Szászváros	Székelly-Ud-varhely	Sz.-Somlyó	Torda
Tiszta buza	mm.	750	650	660	700	700	—	700
Elegy buza	"	700	560	530	650	580	—	500
Rozs	"	530	500	480	500	500	—	500
Árpa	"	500	400	445	400	—	—	400
Zab	"	350	380	450	450	430	—	375
Törökbuza	"	530	400	460	450	500	—	400
Széna	"	450	200	200	180	800	—	200
Alomszalma	"	200	100	100	85	200	—	30
Túzifa	km.	200	230	220	200	240	—	225
Marhahus	kg.	48	48	44	52	48	—	44
Szeptember		12	12	8	10	13	—	10

A piaczi czikkek	Mérték	Gy.-Fehérvár	Kézdi-Vásárhely	Maros-Vásárhely	Medgyes	Nagy-Enyed	Nagy-Szeben	Szegesvár
Tiszta buza	mm.	735	730	613	550	525	667	848
Elegy buza	"	685	—	520	450	450	597	685
Rozs	"	530	528	490	350	375	514	500
Árpa	"	—	529	357	—	—	500	—
Zab	"	500	500	418	200	320	457	445
Törökbuza	"	480	535	442	350	350	528	478
Széna	"	300	400	200	160	330	150	220
Alomszalma	"	200	110	80	75	200	100	120
Túzifa	km.	245	250	300	260	338	325	220
Marhahus	kg.	52	52	52	56	48	54	56
Szeptember		10	15	15	15	15	9	15

N-Várad szept. 6. Tiszta buza 7 fnt — kr. Elegy buza 5 fnt 35 kr. Rozs 5 fnt 40 kr. Árpa 4 fnt 60 kr. Zab 5 fnt 20 kr. Törökbuza 4 fnt 80 kr. Széna kötetlen 3 fnt — kr. Alomszalma 1 fnt 80 kr. mmként. Marhahus 56 kr. kg.

Allatvásárok.

Budapest-köbányai sertés vásár. Szeptember 9. Élénkebb forgalom mellett az e heti üzlet kellemesebb volt.

Heti dílagarak: magyar válogatott áru 320—380. klg. nehéz 45—45½ — kr. 280—300 klg. nehéz 45—46 — kr. Öreg 300 klg. tuli — — — kr. vidéki sertés 42½ — 49 kr. Szerb 43—46 kr román kr. tiszta klgk. Páronként 45 klg. ételsúly levonás és 4% engedmény szokásos.

Éleségárak: Uj tengeri 5:10; árpa 5:80 Köbányán átvéve.

Debreczen. Heti állatvásár szeptember 13. (Eredeti tudósítás). Szarvasmarha felhajtott 970 drb.; eladott 538 drb. Ló felhajtott 595 drb.; eladott 215. Sertés felhajtott 2860 drb.; eladott 2107 drb.

Felelős szerkesztő és kiadó: Sz. Szakáts Péter.

HIRDETÉSEK.

Egeresi gipsz-, műtrágya- és vegyitermékek gyára.

KRAMER J.

Ajánlja: párolt csontliszt, szuperfoszfát, Thomassalak, egeresi trágyafosz, chilisalétrom, kálisok és egyéb különleges műtrágya-termékeit szavatolt tartalom mellett.

A t. gazdaközönségnek rendelkezésére áll a gyár vegyszeti laboratóriuma is, mely vegyi vizsgálat nyomán megállapítja és javaslatba hozza az alkalmas műtrágyát. Ily vegyi vizsgálatokat a gyár díjmentesen eszközöl, szükséges hozzá 5 kiló talajminta és megjelölése annak, mi fog azon talajba vetetni.

Mindenemü felvilágosítással és részletes árjegyzékkel szívesen szolgál.

a műtrágya-gyár Egeresen

vagy annak központi irodája:

Budapest, V. Dorottya-utca 9. sz.

a hova a levelek és megrendelések intézendők.

82 39—52)

Védelmet

CARBOLINEUM

nyújt. Együttal legolcsóbb és legjobb dióbarna festék fatárgyakhoz, melyeknek 3-4-szeres tartósságot ad. Leírások ingyen 5 kg. postán 1 fnt 50 kr., 100 kg. 16 fnt loco Bécs.

Csekély kiadás. 1000-szeres haszon.

Olcson szállítatik továbbá fedéllemez, szabadalmazott merevedő kátrány, pata-, bőr- és kocsikenőcs, kárbolsav stb.

Barthel Mihály és Tsa Bécs, X., Keplergasse 20/n.
(Alapított 1781.)

marhavész, sertések orbáncza, istállóban a legyek, mindennemü férgek ellen, a fa rothadása, korhadása, duzzadása és megvetemedése ellen, nedves falak ellen, egyedül csak az elismerő legjobb eredeti Barthel-féle 69 (5—5)

A Közművelődés Irodalmi és Műnyomdai Részvény-Társaság

KOLOZSVÁR (FIÓKÜZLET BRASSÓBAN) szíves figyelmébe ajánlja a modern graphikai követelményeknek megfelelően berendezett

Könyvnyomdáját

mely újabban a legdiszesebb betűkkel szaporított s így a legkényesebb igényeket is kielégitheti. 90 (31—x)

Könyomdája, Lithographiaja

melyben a legjelesebb erők s a legkitűnőbb gépek vannak alkalmazva, a fővárosi és külföldi nagyobb műintézetek méltó versenytársa.

Árai határozottak, olcsók.

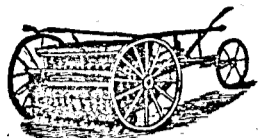
Vidéki megrendeléseket pontosan teljesít.

Előfizetéseket elfogad az

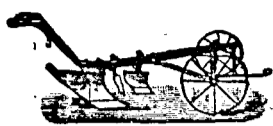
„1848—49. TÖRTÉNELMI LAPOK”-ra.

Ára negyedévre 1 fnt.

EGYETEMES EKÉKET

97 (6-10)

két- és háromvasú ekéket, sorvető-gépeket, boronákat és hengereket, valamint szécska- és répvágó-gépeket, daráló-malmokat, kukorica-morzsolókat, takarmányfülesztő-készülékeket stb. stb. a legnagyobb választékban és minden versenyt kizáró áron szállít:

Umrath és társa mezőgazdasági gépgyára
Budapest váci-körút 60.

Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

Magyar Francia

Biztosító Részvénytársaság Budapest.

(Alapított 1879-ben.)

Biztosítéki alapok: 7 millió forint. Évi díjbevétel: 5 millió forint.

A társaság fennállása óta kifizetett kártérítések összege: 58 millió forint.

Elnök:

Nagyméltóságn Beniczky Ferencz úr,
Pestmegye főispánja stb.

Ügyvezető-igazgató:

Ferenchich Vimos úr.

Biztosít:

Tüzkárok ellen: házakat, gyárakat, butorokat, áruraktárakat, üzleti és gyári berendezéseket, termény és takarmány készleteket, marhaállományt s egyéb ingó vagyont.

A társaság által kezdeményezett mezőgazdasági általános biztosítás nagyobb birtokosok részéről különös figyelmet érdemel a feltételek szabadelvűsége és a díjak olcsóságánál fogva.

A díjfizetés összel eszközölhető, a mennyiben váltó fedezet is elfogadtatik.

Balesetekre tőkéket, egyénenként, vagy csoportonként gyári munkásoknak, tüzoltói testületeknek, gazdasági személyzetnek stb., halál, munkaképtelenség, vagy ideiglenes keresetképtelenség esetére.

Élet- és halál esetre tőkéket, azonnal vagy később kezdődő évjáradékokat, a legalkalmasabb módon és legolcsóbb díjak mellett.

Életbiztosítás tíz krajczár heti díj-fizetéssel alkalmas temetkezési költségekre, valamint tőke szerzésül kevésbé vagyosok részére.

Az előforduló károk gyorsan és méltányosan rendeztetnek!

Bármily irányban felvilágosításokkal szívesen szolgál Kolozsavart

99 (5-10) *Az Erdélyrészi Vezérügynökség.*

Gámán Zsigmond. Csermák Gyula.

Nyers Carbolsavat,

Carbolsavasmeszet, Carbolport,

Carbolineumot, aszfalt elszigetelő lemezeket

fekete és vörös tetőlakkot

Aszfalt-pépfedéllemezeket

elismert kitűnő minőségben gyárt és ajánl

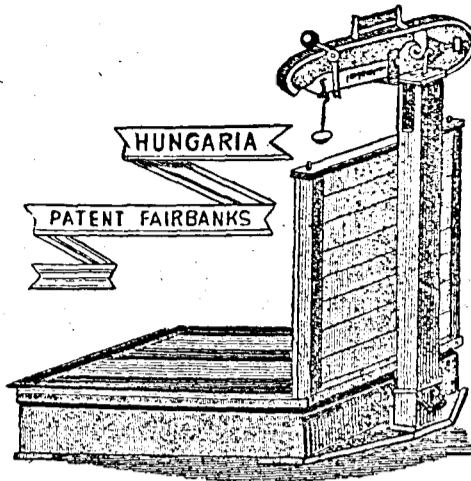
BIEHN JÁNOS

102 (3-10) aszfalt- és vegyszeri kátránytermékek gyára

BUDAPESTEN, IX. Ferencz-körút 46. sz.

FAIRBANKS-mérlegek

a legtokéletesebb mérleg-szerkezetek.

A szabadalmazott Fairbanks-mérlegek százados rendszerűek, tolosúlyos fémmérő-karral bírnak és a hidra tett terhet minden ponton egyenlően mérlegelik.

Gazdasági-szeker-, marha- és zsák-mérlegeinket czélszerű és a cél-nak megfelelő szerkezetükkel fogva különösen a gazdák, gazdaságok és ura-

dalmak részére a legmelegebben ajánlhatjuk. Gazdasági egyesületi tagok árkedvezményben részesülnek. Gyár: Ujpest. Központi iroda és raktár: Budapest, Andrassy-út 12 sz.

80 (14-56)

JOHN BLOCK, vezérigazgató.

A tavaszi vetéshez ajánlunk!

mindennemű műtrágyákat és pedig:

spodium- és csontsuperphosphatot, kénsavas ammóniak, káli, chilisalétrom, szarv- és csontlisztet szavatolt tartalommal a legjutányosabb árak mellett.

Figyelmeztetés. Az orsz. magyar gazdasági egyesület 1891. évben a különböző műtrágyagyárosoktól beérkezett műtrágya-ajánlatokat elbírálás alá vévén, mint legjutányosabbat a mi gyártmányunkat ajánlja, különösen kiemelve, hogy részünkről tisztán szerves anyagok szállítatnak, melyek a legkitűnőbb növényi tápszert szolgáltatják. (Lásd „Gazdasági Lapok” 1891. márczius 8-iki 10. sz. (38-52) számát.)

Árjegyzékkel kívánatra készséggel szolgálunk.

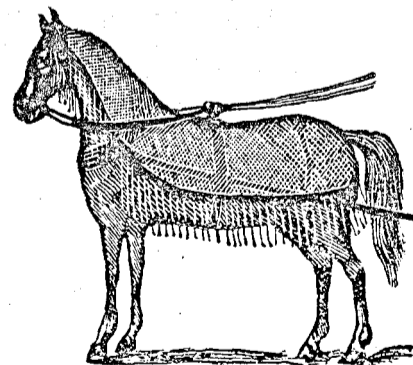
Első pesti spodium-, enyv-, műtrágya-vegyi termények gyár részvény-társulat.

Központi iroda:
Budapest. VI. váci-körút 31.

Bujánovics Sándor,
elnök.

Mindennemű gazdasági kötélárukat,

u. m.: lóistráng, kötőfék, rudalókötél, kévekötő-zsinórok, dohány-zsineget, gabnászakokat, takaró- és vízmentes ponyvákat, valamint különlegeségeket kocsizó lóhálók, tornaszerek és függő-ágyakból legjutányosabban ajánlanak

BLEIER és WEISZ

100 (3-13)

kötélgyárosok

BUDAPEST, Károly-körút 1. szám alatt (a Kerepesi-ut sarkán).